

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno MDLX. ad annum MDCXXIII.

Parisiis, 1644

XI. De vita, & honestate clericorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15522

ANNO
CHRISTI
1596.

Collationem vero, præsentationemque, & institutionem de huiusmodi persona nullam, & irritam esse, aut etiam irritandam, & annullandam declaramus.

Ac, vt in collatione beneficiorum ecclesiasticorum, quæ ministerium habent, & aliquam muneris executionem, in primis attenditur, & curatur, vt qui prouehitur, idoneus sit; ita in beneficiis quibuscumque simplicibus conferendis, quamuis de iure patronatus, accurate seruandum præcipimus, & mandamus, vt prius examinetur promouendus in iis, quæ ad beneficii onus pertinent, quam promoueatur: si fuerit idoneus, vt fiat, quod iure fieri potest, ac debet: aliter factam collationem ex decreto Concilii declaramus irritandam: ipsi vero collatores pœnam sibi isto casu alias indictam, & in Concilio Tridentino receptam & innouatam declinare studeant.

XI.

Clericorum vitam habitu, studiis, conuersatione decet esse integram; vt qui aliis ordine præsunt, etiam exemplo, & laudabili morum & studiorum institutione præluceant. Quia vero hoc ipsum actu constat & habitu, singillatim de vtroque statuere aliquid decreuimus, vt etiam successione temporum, quod institutum, cœptumve fuerit, expositione aliqua perficere valeamus.

Insigne clerici tonsura est, ac vestis talaris: qui igitur in clericalem militiam adscitus est, norit a se hoc primum requiri, vt habitum, & tonsuram deferat: qui non detulerit, sciat se pœnis iuris subiacere.

Cum autem complures sint, qui tonsuram habent, atque etiam ordines minores, quorum aliqui in ecclesiasticis ministeriis in habitu & tonsura aliquando seruiuerunt; postea respicientes retro, tamquam regno Dei minus apti, clericalem militiam deseruerunt, & ad vitam laicalem, & communem reuersi sunt: alii nec habitum, nec tonsuram vnquam gestarunt, nec in ecclesia sua clericorum instituto & more versati sunt; sed laicorum habitu, delatione armorum, toto corporis cultu omnia alia potius, quam clericos se ostenderunt; neque clerici vnquam communi hominum opinione habitati sunt: vtrique vero vitam sæcularem degentes si quando aliquo impingunt, & iustitia temporalis præcepto propter crimen obiectum in ali-

quam difficultatem trudentur, tum ordinationis literas ostendunt, & fori ecclesiastici subsidium implorant: abufibus occurrentes variis & grauibus, sacri Concilii Tridentini decretis inhærentes statuimus & declaramus indignos illos esse, quos fori ecclesiastici fauor complectatur, qui eiusdem fori dignitatem, & obedientiam contempserunt. Nullus igitur fori priuilegio ex decreto Concilii gaudeat, nisi beneficium ecclesiasticum habeat, aut clericalem habitum, & tonsuram deferens alicui ecclesiæ ex mandato episcopi seruiat; vel in seminario clericorum, aut in aliqua schola, vel vniuersitate de licentia episcopi, quasi in via ad maiores ordines suscipiendos versetur.

Illis autem, qui beneficium ecclesiasticum quodcumque, etiam quomodocumque simplex, possident, vel canonicatum, aut capellaniam, siue etiam pensionem ultra ducatos sexaginta, tonsuram vero, & habitum clericalem deferre contemnunt, amantes lucrum, insigne vero suæ professionis abhorrentes, constitutiones Sixti V. datas, alteram v. Idus Ianuarii, 1588. alteram pridie Kalendas Februarii eodem anno, intimandas intra mensem decernimus, & mandamus: futuris autem temporibus in diœcesanis Synodis easdem promulgari præcipimus.

Lateranensis Concilii sanctione grauissima decretum est, vt qui beneficia ecclesiastica tam curata, quam non curata obtinent, nisi post certum tempus horas canonicas recitarint, fructus beneficiorum amittant, qui ex tunc fabricis locorum piorum, seu eleemosynis applicati fuerint. Quod vt clericis apertius innotescat, sæpius eisdem inculcandum decernimus, ac statuimus Pii quinti constitutionem de hac re ipsa latam xi. Kalendas Octobris, 1571. in diœcesanis Synodis quotannis publicandam: qua amissiones fructuum beneficialium pro horarum omissione quantæ sint, declarantur; inde enim omnes colligent, quod male perceptum est, qua fuerit ratione, & cui restituendum.

Non tamen existiment, qui ad subdiaconatus ordinem, & superiores prouecti sunt, si beneficio ecclesiastico careant, horis canonicis ex breuiario Romano recitandis obstrictos non esse, omnino vero intelligant, quemadmodum qui beneficium habent ecclesiasticum, horas cano-

ANNO
CHRISTI
1596.

nicas non recitantes, vltra peccati mortalis reatum, amissione fructuum plectuntur: ita illos omittendo horas canonicas mortaliter peccare, nec se prætextu beneficii non adepti excusare posse. Norint vero sacri ordinis susceptione, se in sortem Domini, cui in humilitate seruire debent, adscriptos esse, vt a sua ipsius religiosa dedicatione, & sacris ministeriis discedere non valeant, sed obligatos ita esse, vt ascendere possint, ad sæculum descendere non possint. Qui muneris sui partes neglexerit, & conuinci aliquo modo poterit, vel non recitare, vel ordinem recitandi non intelligere, pœnis debitis etiam in foro exteriori, vltra peccati reatum, plectendum, & suæ correctionis beneficio, & aliorum exemplo decernimus.

De clericali habitu & tonsura ne dubitari contingat, qualis esse debeat, tonsuram, seu clericam edicimus eam esse, quam pro maiorum, & minorum ordinum gradu minorem, & maiorem præsentis pagina præscripsimus, vt vel inscriptione clericæ inscriptum sit cuique suæ ordinationis signum. Barbæ incomptioris formam, & longiores pilos a superiore labro demissos, qui oris officium impediunt, omnino damnamus, & a clericali modestia reiici mandamus. Habitum vero clericalem in ciuitatibus, terris, & opidis dicimus esse vestem talarem collo constrictam cum pallio superiore longo: collaria camisiarum quocumque modo crispata, seu lactucata damnamus, reiicimus, & personis clericalibus minime conuenire pronuntiamus. Colorem nigrum modestiæ clericali aptum, conuenientemque dicimus: colores alios quoscumque, etiam in manicis, & fibulis caligarum damnamus, & prohibemus: pileos laneos, siue sericos opere crispato, vel punctorum frequenti ordine quasi pictos, seu cinguli variegati corona exornatos, ad laicos, & non ad clericos pertinere declaramus: volumen velorum circa pileum ex arte compositum, vt personas ecclesiasticas non decet, ita minus quidem decet illas quæ inter ceteras loco & dignitate eminent.

Omnibus & singulis, quacumque sint dignitate, officio, ac beneficio præditi, quibus diuinis in choro interessendi munus est adiunctum, sub pœna suspensionis a diuinis interdiciamus, & inhibemus: ne in chorum ad diuinorum interessentiã ascendant sine veste coloris nigri vsque ad

talos demissa & ad collum constricta, & superpelliceo decenti: vestem breuiorem coloris non nigri, aut collo non constrictam, quocumque prætextu sumptam, a choro, & ab ecclesia longius abesse volumus: & sub eisdem pœnis inhihemus, ne quis pileos cuiuscumque materiæ & formæ in chorum deferat: si enim locis omnibus clerus decenter ornatus esse debet, multo sane magis in loco sacro, & in choro, vbi laudes Deo persoluuntur, gratiæ aguntur, postulationes fiunt, esse debet: in quo vestimentum induens candidum, & officium angelorum obiens, ab omnibus abstinere, quæ vel inania sunt, vel sæcularia, vel a re aliena, diligentissime debet, atque id assidue meditari, & contemplari animo pie licebit. Quod autem debeat in choro esse silentium, quæ mentis eleuatio, qui cultus, attentio, & deuotio, superius titulo de diuinis officiis aliquid decreuimus: reliqua per reuerendissimos patres in commune prouinciæ commodum meditanda & compilanda proposuimus.

Ne autem quis dubitet, quæ sit habitus itinerantium forma; vt quæcumque se ad loca clerici contulerint, vitæ, & morum insigne deferant: ex ipso vero clericali habitu obstrictos se obligatione modestiæ, & temperantiæ cognoscant: statuimus vestem clericalem itinerantium eam esse, quæ saltem vsque ad genu longitudine producta, genu clerici stantis operiat: hæc autem coloris nigri esse debet, & clericaliter ad collum formata. Habitum vero clericalem declaramus eum esse, qui veste vel talari, vel breuiore in itinere, vt paulo ante dispositum est, ac tonsura constat. Si ex duobus alterum desit, habitum clericalem dimidiatum declaramus, ac dicimus, vt constitutionibus de habitu clericali deferendo disponentibus satisfactum non sit: quod episcopi animaduertere diligentissime, & curare debebunt, vt si minus edicta & monita, ac præcepta profuerint, pœnæ ingruant, & iuuante Deo profint.

Arma clericorum sunt lacrymæ, & orationes, non enses, aut alterius formæ, vel materiæ arma. Per ciuitates, & loca, in quibus habitant, si quis clericorum extra itineris faciendi necessitatem insolenter arma cuiuscumque generis detulerit, eum damnandum statuimus quarta parte fructuum suorum beneficiorum, quam ex nunc, prout ex-

tunc,

ANNO
CHRISTI
1596.

tunc, & e contra, sacrificiæ ecclesiæ, cui fuerit titulo benefici-
ciali adscriptus, applicamus episcopi proprii mandato exigen-
dam, & in prædictum vsum infumendam: crescente
contumacia grauiora etiam remedia decernimus adhi-
benda. Contra clericos non beneficiatos carcere, banno,
suspensione, vel aliter procedendum erit, vt aliquando re-
sipiscant, qui vel errore, vel improbitate animi a discipli-
na, & obedientia descuerunt, ac Deo gratias agant, qui
pereuntes vitæ restituit.

Pensionarios serio monitos esse volumus, eos ad offi-
cium beatæ Mariæ virginis quotidie recitandum teneri:
præter peccatum mortale, quod committunt, si omiserint,
restitutionis onere obstructos declaramus. At vero ne pu-
tent ecclesiasticum panem, qui temporaliter inter mini-
stros distribuitur, ad luxum, ad inania studia, ad venatio-
nes esse conuertendum: cum sit patrimonium Christi, ali-
menta sacerdotum, qui vere sacerdotes, & vere ecclesia-
stici sunt, ministrorum stipendium, vt in ecclesia, vel ex-
tra Deo laudes persoluant, & ipsi Deo obediant.

Dicit Canon: Esau venator erat, quoniam peccator
erat: quam vero sit modestia clericali indignum, qui pau-
lo ante breuiarium manibus tractabat, & sacræ lectionis
studio intendebat, eum publice accipitrem deferre, &
sua in eo studia profiteri: quique cum angelis in ecclesia
gratiarum actiones & laudes Deo persoluebat: eum inter
canum latratus & multitudinem versari, & incomptis ob-
strepere vocibus, sacri Canones declarant, omnes vero fa-
cile intelligunt. Consequitur autem, vt panis, qui misero-
rum pauperum victui sufficeret, panis, inquam, de redi-
tibus ecclesiasticis collectus, quod est patrimonium Chri-
sti, ad bestiarum cibum indigne transferatur: cuius crimi-
nis ratio districte in die Domini reddetur. Quod vt longe
a clericorum vita & honestate remoueamus, omnibus cle-
ricis cuiuscumque conditionis, & gradus sint, venatorium
studium interdicimus, & districte prohibemus, ac in eos
grauius per illorum ordinarios procedendum statuimus;
ac si contumacia fuerit obstinatio, & inhibitionis mollio-
ris ratio contemptui esse cœperit, grauiori etiam animad-
uersione prospiciendum mandamus.

De tabernis, quod ad clericorum modestiam pertinet,

Concil. Tom. 36.

M m m m m

statuimus nulla ratione tolerandum, vt extra itineris necessitatem in tabernas diuertant. Quia vero locis quibusdam viget consuetudo, quæ, si clericorum spectetur conditio, corruptela, & abusus dicendus est; vt si conuiuii amicis, & conciuibus parandi voluntas ex honesta etiam causa, vel hospitem aduenarum repentino aduentu inciderit, non domi, sed in publico diuersorio paretur conuiuium: & eo conueniant, & ibidem reficiantur, licet hospitibus confluentibus diuersorium totum pateat. Quod omnino clericis, cuiuscumque ordinis, status, & conditionis sint, in tota prouincia honestatis & modestiæ causa inhibendum pœnis etiam propositis decernimus, ac episcopos decreti præsentis vigore, vt serio inhi-beant, excitamus.

Alearum, & taxillorum vsus, quo tempus misera iucunditate teritur, clericis omnibus inhibemus: multo vero grauius, si non modo luserint ipsi, sed aliis ludendi potestatem fecerint parato loco, & domestico diuerticulo. Episcoporum vero vigilantia, & prudentia edictis, ac pœnis propositis opportunum erit remedium adhibendum, vt pestis auertatur, qua miserorum facultates suauimorbo exhauriuntur, blasphemiarum, & rerum desperationes excitantur, cupiditatum intemperantium, & fraudum oblectamenta aluntur, denique ipsa Dei clementia assidue offenditur: qui tanto periculosior morbus est, quanto ardentius interdum animos clericorum occupat, & ecclesiasticas opes peruadit.

Coniuiua, & nimiam laicorum familiaritatem, multarum offensionum & scandalorum originem, debent clerici in quocumque gradu constituti declinare ac fugere; honestatem, quæ inter clericos tutius seruetur, amare, contraria diligentissime vitare: meminisse vero debent, non aliunde clericali ordinis dignitatem grauius fuisse offensam, quam a nimia laicorum familiaritate: illi enim, vt honeste de iis, quæ honesti speciem præ se ferunt, sentire solent; ita si honestum illud, quod opinione comprehenderunt, assidua tractatione non reperiunt, parumpendere, & quos imperfectiores norunt, contemnere omnino solent.

Mulierum suspectarum contubernium & familiaritatem declinent & fugiant clerici: de episcopis enim fas non

ANNO
 CHRISTI
 1596.

est suspicari: ne vel mali suspicione laborent, vel periculosa rei tractatione tabescant: qui sordium, & intemperantia studio impliciti fuerint, ita corrigantur, vt vel monitis respiscant, vel poenae intimatione, aut (si pertinaciores fuerint) etiam inflictione disciplinam recognoscant, vt etiam, si desperetur correctio, beneficiorum priuatione plectantur. Quod vero superius statutum est titulo de residentia curatorum circa feminas ad ministerium domesticum clericorum admittendas, & approbandas, hoc diligenter seruetur.

Clericum, qui a saeculo discessit in sortem Domini adscitus, saeculi adhuc negotia appetere non decet. Negotiationes enim, mercaturas, alienae rei procuraciones, alienorum tutelae, aduocationes, & fideiussiones cum saecularibus, & de re saeculari, & alia huiusmodi cum clericorum vita, & studiis consentire nemo affirmarit. Dent igitur operam episcopi, vt clerum ecclesiasticis exercitationibus, sacrarum literarum studio, & caritatis operibus instituant, & ad perfectae vitae bonum per Christianas virtutes adducant.

Ad spectacula comœdiarum, siue ad bancos circulatorum, & buffonum in plateis, qui aliis exemplum esse debent maturitatis, & prudentiae, accedere, & assistere clericos non decet: a chorearum spectatione item clerici abstineant: saltationem vero priuatam, & publicam, quod est intemperantissimae temeritatis genus, nulla ratione committant, nisi grauioris correctionis virgam experiri affectent. Personatum incedere clericum turpe, vanum, periculosum, non ferendum: non enim ad bonum habitus clericalis depositio; saepissime ad malum vel inchoandum, vel consummandum. Nocte se clerici domi contineant, nisi ad caritatis Christianae officia sit eundum: militum, aleatorum, infamium personarum conuersationem declinent: computationes fugiant, & omnia, quae ecclesiasticam personam minus decet, & sacrorum Canonum statutis interdicta sunt clericis, a se putent aliena: quae vero ad omnem caritatis, & pietatis exercitationem pertinent, eam amplectantur, & nunquam dimittant.

Clericalis militiae propagines aptari, & in futurae quasi sobolis spem ali suadet pietas, & Christianae prudentiae ratio. Ac, vt rite fiat, & iis obseruatis, quae obseruatione di-

gnissima sunt, de ordinationibus clericorum summatim quædam statuimus; alia etiam Deo fauente addituri, vt ex his quasi fundamentis maiora aliquando excitemus.

ANNO
CHRISTI
1596.

Qui ad ordines gradatim minores, & maiores promouendi sunt, quædam habere, quibusdam carere debent: ac vt diligenter prospiciendum, vt quæ ad ordines suscipiendos, & exercendos attinent, ne desiderentur, ita animaduertendum diligentissime, vt quæ ascensum, & promotionem impediunt, dispiciantur, & ab ecclesia excludantur, atque ita decretis Concilii Tridentini inhærentes, statuimus, vt prima tonsura non initientur, qui sacramentum confirmationis non susceperint, & fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere & scribere nesciant, & de quibus probabilis coniectura non sit, eos non sæcularis iudicii fugiendi fraude, sed vt Deo fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse.

Ad minores ordines promouendi bonum a parcho & magistro scholæ, in qua educantur, testimonium habeant, & saltem Latinam linguam intelligant; in quibus seruanda interstitia decernimus, nisi aliud episcopo expedire videbitur: ac, vt interstitiorum ratio videtur ea esse, vt minorum ordinum functiones apostolorum temporibus in ecclesia laudabiliter receptæ, & pluribus in locis aliquamdiu intermissæ, in vsum reuocentur, ita episcoporum solertia curandum decernimus, vt minorum ordinum ministeria restituantur: fiet autem satis commode, si quos episcopus ordinarit, eos ad ministeria ecclesiarum cathedralium, & collegiatarum destinarit: iis vero competenti numero instructis, per ecclesias parochiales clericos eosdem disposuerit, & in illis ad eadem ministeria obeunda destinarit.

Ad ascensum inter minores non admittantur, qui priorum ministerio, morum & studiorum testimonio non commendentur: hoc autem ipsum testimonium (si parochiam clericus, & magistrum scholæ mutarit) recipiatur saltem a parcho, & magistro, in cuius vel disciplina, vel parochia sex menses ante ordinationem fuerit.

Qui ad singulos maiores ordines erunt assumendi, per mensem, aut alias, vt edicto episcopali præstituetur, ante ordinationem episcopum adeant, qui vicario generali, aut

ANNO
CHRISTI
1596.

vicariis foraneis locorum, siue archidiaconis, aut cui magis expedire videbitur, committat, vt nominibus, & desiderio eorum, qui promoueri velint, publice in ecclesia propositis, de ipsorum ordinandorum natalibus, ætate, moribus, & vita a fide dignis diligenter inquirant, & literas testimoniales ipsam inquisitionem factam continentes ad episcopum quamprimum transmittant.

Qui ad sacrum subdiaconatus ordinem sunt prouecti, si per annum saltem in eo versati non sint, ad altiorem gradum non permittantur ascendere, nisi aliud episcopo videatur, qui vel necessitati, vel vtilitati publicæ consultum debet velle, non cupiditati, non commentitiis priuatorum causis satisfactum. Quo autem propius subdiaconi ad sacra accedunt, eo magis decet, vt diebus saltem dominicis, ac solennibus, cum altari ministrauerint in ecclesiis, quibus adscripti fuerint, sacram communionem percipiant.

Duo præcipue in ordinatione subdiaconi exquirenda, quorum primum, vt tales adsciscantur, qui sperent Deo auctore se continere posse, cum sit impuritas vel ab hoc gradu arcenda, vel in hoc ipso diligentissime comprimenda. Secundum, vt nullus admittatur, qui recitare horas canonicas ex breuiario Romano nescierit: qui, si reliqua noverit omnia, & vnum hoc ignorarit, repellendus erit.

Non decet eos, qui diuino ministerio adscripti sunt, cum ordinis dedecore mendicare, aut minus honestam quæstus rationem exercere, vt victum decentem habeant. Idcirco sacri Concilii Tridentini decreto inhærentes statuimus, accurate obseruandum, vt nemo ad ordinem subdiaconatus admittatur, nisi legitime constet, eum ecclesiasticum beneficium, quod sibi ad victum honeste sufficiat, pacifice possidere; ad titulum patrimonii, vel pensionis non ordinentur, nisi illi, quos episcopus iudicauerit assumendos pro necessitate, aut commoditate ecclesiarum: attente vero perspiciat, an patrimonium, seu pensio ab eisdem vere possideatur, ac talia sint, vt ad vitam sustentandam idonea sint, quæ deinceps, donec ecclesiasticum beneficium, quod sufficiat ad victum, obtinuerint; sine licentia episcopi alienari, aut extinguui, vel remitti nullatenus possint.

Episcopus familiarem suum non subditum, si per triennium commoratus secum fuerit, ordinare ex Concilio Tridentino non potest, nisi ei beneficium quacumque fraude cessante statim re ipsa offerat.

Clericos alienos cum legitimis dimissoriis recipere, si fuerint impediti illorum episcopi, & examinatos dimiserint, laudabile & honestum: hoc tamen monemus, ad episcopos recipientes ad suam ordinationem subditos alienos non pertinere vel super interstitiis ex causa non seruandis cognoscere, aut decernere; vel titulos ad quos ordinantur, qui fuerint a proprio episcopo, seu generali eius vicario approbati, aut reprobati, iudicare: hæc enim ad episcopum dimittentem pertinent.

Qui pie & fideliter in ministeriis antea actis se gesserint, & ad presbyteratus ordinem assumuntur, bonum habeant testimonium: & hi sint, qui non modo in diaconatu ad minus annum integrum, nisi ob ecclesiæ vtilitatem, & necessitatem aliud episcopo videatur, ministrauerint, sed etiam ad populum docendum ea, quæ scire omnibus ad salutem necessaria sunt, ac ad ministranda sacramenta, diligenti examine præcedente idonei comprobentur: atque ita pietate & castis moribus conspicui, vt præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ monita ab eis possint expectari.

XII.

Seminariorum institutionem, conseruationem, & promotionem in ecclesia Dei summe fructuosam, quo clericalis militiæ propagatur ordo, & progressio, tantopere necessariam, vt stare ecclesiastica disciplina sine illorum subsidio, & adminiculo vix possit; in prouinciæ Aquileiensis ciuitatibus audiuius, & incredibili animi iucunditate etiam vidimus: dolumus autem metropolitanam ecclesiam nostram propter maximas difficultates hæcenus seminario caruisse, quo tamen modo lætamur nunc ita carere, vt habere pene dici possit; ita enim comparata, ac pene instituta sunt, quæ ad ipsius corpus informandum, & instruendum prima & necessaria sunt, vt parum desit, quo actu perfici aliquando tandem, & breui quidem temporis spatio valeat.

Qui episcopi seminarium nondum habent, & nihil hac-